

ው ሣ ኔ

የሰ/መ/ቁ. 32013

1. የፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 12181 ሐምሌ 25 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ ፀንቷል።
2. የፌ/ክፍተኛ ፍ/ት በመ/ቁ. 02394 ግንቦት 8 ቀን 1999 የሰጠው ውሣኔ ተሸሯል።
3. ግራ ቀኙ ወጪና ኪሣራ ይቻቻሉ። መዝገቡ ተዘግቷል። ለመ/ቤት ይመለስ።

መጋቢት 25 ቀን 2000 ዓ.ም.

ዳኞች፡- ዓብዱልቃድር መሐመድ

ሐጎስ ወልዱ

ሒሩት መለሠ

ታፈሰ ይርጋ

መድኅን ኪሮስ

አመልካች፡- ደምስ ጥበበሥላሴ - ቀርቧል።

ተጠሪ፡- ቴዎድሮስ ጥበበሥላሴ - ወኪል ቀርቧል።

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የውርስን ጥያቄ መነሻ ያደረገ ክርክር የሚመለከት ነው። ክርክሩ በተጀመረበት የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ከሣሽ የነበረው የአሁኑ ተጠሪ ነው። በአመልካች ላይ ክስ የመሠረተውም የሁለታችን አባት የሆኑት አባ ጥበበሥላሴ ካሣሁን ስለሞቱ ወራሽነቱ ተረጋግጧል። የውርስ ሀብቱ ግን ያልተከፋፈለ በመሆኑ የውርስ አጣሪ ይሾምልን በማለት ነው። አመልካችም ለክሱ በሰጠው መልስ ጥያቄው በይርጋ ቀሪ ሆኗል በማለት ተከራክሯል። በመጨረሻም ፍ/ቤቱ ክርክሩን ከመረመረ በኋላ፣ ጥያቄው በይርጋ ቀሪ አልሆነም በማለት ወስኗል። በዚህ ውሣኔ ላይ ይግባኝ የቀረበለት የፌዴራል ክፍተኛ ፍ/ቤትም ውሣኔው ጉድለት የለበትም በማለት ይግባኙን ሰርሷል። የሰበር አቤቱታው የቀረበው በዚህ ላይ ነው።

እኛም አመልካች ሐምሌ 18 ቀን 1999 ዓ.ም. በባፈው ማመልከቻ ያቀረበውን አቤቱታ መሠረት በማድረግ ክርክሩን ሰምተናል። አቤቱታው በሰበር ችሎት እንዲታይ የተወሰነው አመልካች ያነሳው የይርጋ መቃወሚያ ውድቅ የተደረገው በሕግ አግባብ ነው ወይ የሚለውን ነጥብ መመርመር ያለበት ሆኖ በመገኘቱ ነው። በዚህ መሠረትም ይህ ነጥብ፣ ከግራ ቀኝ ወገኖች ክርክር፣ አቤቱታ ከቀረበበት ውሣኔ እና ከሕጉ ጋር አገናዝበን መርምረናል።

ነ/ዓ

ከስር ጀምሮ ከተደረገው ክርክር መገንዘብ እንደቻለው አመልካች የይርጋ መቃወሚያውን ያነሳው ተጠሪ ክሱን ያቀረበው አባታችን ከሞቱ ከስምንት ዓመት በኋላ ነው። በሌላ ሰው እጅ ያለአግባብ ተይዞ የነበረውን የውርስ ሃብት ብቻዬን ተከራክሮ በማስለቀቅ ለስምንት ዓመት ሙሉ በይዘታዬ ሥር የያዘኩት በመሆኑ አሁን አካፍል ልባል አይገባም በማለት ነው። በእርግጥም ተጠሪ ክሱን ያቀረበው በአመልካች ክርክር የተነገረው ሁሉ ከተከናወነ በኋላ ስለመሆኑም አልተካደም። የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ተቃዋሚውን ውድቅ ያደረገው የይርጋውን ድንጋጌ የያዘው የፍ/ብ/ሕግ ቁ. 1000 ተገቢነት የሚኖረው የውርስ ሃብቱ የተያዘው ትክክለኛ ወራሽ ባልሆነ ሰው ሲሆን ነው። አመልካች ግን /የስር ተከሣሽ/ ትክክለኛ ወራሽ ነው የሚል ምክንያት በመስጠት እንደሆነ ከውሳኔው ለመመልከት ችለናል።

እንደምንመለከተው አከራካሪው ጉዳይ ከውርስ ሃብት ክፍፍል ጋር የተያያዘ ነው። አመልካች እና ተጠሪ የአንድ አባት ልጆች ናቸው። እየተከራከሩ ያሉት አባታቸው በተውጣት የውርስ ሃብት ላይ ነው። ስለ ውርስ ወይም አወራረስን በተመለከተ ተገቢነት ያለው ሕግ በፍትሁብሔር ሕጉ በአንቀጽ አምስት ሥር ያሉትን ድንጋጌዎች አጠቃሎ የያዘው የሕጉ ክፍል ነው። በዚህ አንቀጽ ሥር ያሉት ከቁጥር 826 እስከ 1125 ድረስ ያሉት ድንጋጌዎች እንደየአግባቡ ከውርስ ጋር ተያይዘው ለሚነሱት ክርክሮች መፍቻ የሚውሉ ወይም አግባብነት ያላቸው ናቸው። የፍ/ብ/ሕግ ቁ. 1000ም ከነዚህ አንዱ ነው። በመሆኑም አግባብነቱ በውራሾች መካከል ለሚነሳው የይርጋ መቃወሚያ /ክርክር/ እንደሆነ የሚያከራክር አይደለም። አግባብነት የማይኖረው የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ካለው በተቃራኒው፣ ማለትም አንደኛው ተከራካሪ ወገን ወራሽ ባልሆነበት ጊዜ ነው። እውነታው ይህ ከሆነ ደግሞ የስር ፍ/ቤቶች ለፍ/ብ/ሕግ ቁ. 1000 የሰጡት ትርጉም ትክክል አይደለም ማለት ነው።

ሌላው ለጉዳዩ አወሳሰን አግባብነት ያለው ድንጋጌ የፍ/ብ/ሕግ ቁ. 974/2/ ነው። ይህ ድንጋጌ ሚቹ ከሞቱ ከአምስት ዓመት በኋላ ስለውርስ ክፍያ አመዳደብ ወይም ድልድል በማናቸውም አስተያየት ቢሆን መቃወሚያ ማቅረብ

እንደሚቻል ያመለክታል። በያዘው ጉዳይ እንደምናየው አመልካች በፍ/ብ/ሕግ ቁ. 947 እንደተደነገገው ያለ አንዳች ፎርማሊቲ የውርስ አጣሪነት መብት አለው። በዚህ መሠረትም የውርሱ ሃብት የሆነውን ንብረት ካለበት ፈልጎና ይዞት ከነበረው ሰው አስለቅቆ በራሱ ይዞታ ስር አድርጎታል። በዚህ አይነት ሁኔታም ለስምንት ዓመት ያሕል ቆይቶአል። አመልካች ንብረቱን የያዘው ለኔ የሚገባ የውርስ ሃብት ነው በሚል እንደሆነ መገመት የሚያስቸግር አይደለም። ተጠሪ ግን ይህ ንብረት ለኔም የሚገባ /የምወርሰው/ ሃብት ነው ወይም አመልካች ብቻውን ሊይዘው አይገባም የሚል ጥያቄ ሳያነሳ ለ8 /ስምንት/ ዓመት ያክል ቆይቶአል። በመሆኑም የጊዜ ገደቡ ካለፈ በኋላ ያቀረበው የውርስ ሃብት ክፍፍል ጥያቄ በአምስት ዓመቱ ይርጋ ቀሪ ሆኖአል። ሲጠቃለል የተጠሪ የውርስ ሃብት ክፍፍል ጥያቄ በፍ/ብ/ሕግ ቁ. 1000/1/ በተመለከተው የሦስት ዓመትም ሆነ በፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 974/2/ በተቀመጠው የአምስት ዓመት የጊዜ ገደብ በይርጋ ቀሪ ሆኖአል። ስለዚህም አቤቱታ የቀረበበት ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነው ለማለት ችለናል።

ው ሣ ኔ

1. አቤቱታ የቀረበበት በፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 20011 ግንቦት 24 ቀን 1999 ዓ.ም. ተስጥቶ የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 56847 ሰኔ 26 ቀን 1999 ዓ.ም. በሰጠው ትዕዛዝ የፀናው ውሳኔ /ትዕዛዝ/ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. ተጠሪ ያቀረበው የውርስ ይጣራልኝ ክስ በይርጋ ቀሪ ሆኗል ብለን ወስነናል።
3. ወጪና ኪሣራ በተመለከተ ግን ቀኝ ወገኖች የየራሳቸውን ይቻሉ። መዝገቡ ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ነ/ዓ